

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING KREATIVLIGINI STEAM TA’LIMI ASOSIDA RIVIJLANTRISH METODIKASI

Raximjonova Gulshoda

Profi university nodavlat oliy ta’lim muassasasi talabasi.

B.U.Mingbyaeva.

“Maktabgacha va Boshlang‘ich talim metodikalari kafedrası v.b.
dotsenti.

Annotatsiya: Mazkur tezisdá boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kreativligini rivojlantirishda STEAM ta’limi metodikasining o‘rni yoritilgan. Tabiatshunoslik fanlari misolida STEAM metodikasi orqali o‘quvchilarda ilmiy va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish, yangi g‘oyalar yaratish va amaliyotda qo‘llash imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: STEAM ta’limi, kreativlik, tabiatshunoslik fanlari, boshlang‘ich ta’lim, ilmiy fikrlash.

Zamonaviy ta’lim tizimi dunyo miqyosida tez sur‘atlar bilan rivojlanmoqda. Ta’limning yangi yondashuvlari va metodikasi o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirishning samarali usullari sifatida o‘z o‘rnini egallamoqda. Shunday innovatsion metodlardan biri bo‘lmish STEAM ta’limi (Science, Technology, Engineering, Arts, and Mathematics - Fan, Texnologiya, Muhandislik, San‘at va Matematika) o‘quvchilarning kreativligini rivojlantirishga katta hissa qo‘shmoqda. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning qiziqishini uyg‘otish, ularni ijodkorlikka va ixtirochilikka undash uchun ta’lim jarayonida integratsiya qilish imkoniyatlarini yaratadi. Bu metodika nafaqat bilimlarni o‘rgatish, balki o‘quvchilarda tahliliy va kreativ fikrlashni shakllantirishga yordam beradi. Boshlang‘ich sinfda STEAM ta’limi asosida kreativlikni rivojlantirish esa, ayniqsa, tabiatshunoslik fanlarida o‘quvchilarga fanlarga qiziqish uyg‘otish va ilmiy yondashuvni o‘zlashtirishda muhim rol o‘ynaydi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun STEAM ta’limi juda muhimdir, chunki bu yoshdagi bolalar dunyo haqidagi tasavvurlarini shakllantirayotgan paytda, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish juda zarur. STEAM ta’limi o‘quvchilarga bir nechta fanlar orqali o‘qish va o‘rganishning

integratsiyalangan yondashuvini taklif etadi. Tabiiatshunoslik fanlari, masalan, biologiya, kimyo, fizika, geografiya va ekologiya kabi sohalar o'quvchilarda tabiatni tushunish va uni tahlil qilishni o'rgatadi. Ushbu fanlar orqali STEAM ta'limi usullarini qo'llash bolalarda kreativ fikrlashni rag'batlantiradi va ularga ilmiy yondashuvni, tadqiqot qilishni va muammolarni hal qilishni o'rgatadi. O'quvchilar o'qish jarayonida nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lab, tabiatda yuz beradigan turli jarayonlar va hodisalarni o'rganadilar, shu bilan birga yangi g'oyalar yaratishga, innovatsiyalarni qo'llashga va jismoniy va matematik fikrlashni rivojlantirishga o'rgatadilar.

STEAM ta'limi o'quvchilarda kreativlikni rivojlantirishda yirik imkoniyatlarga ega. Bunda fanlarni o'qitishda faqat nazariy bilimlar emas, balki amaliy ishlanmalar, laboratoriya ishlaridan foydalanish, yangi g'oyalarni yaratish va ularni sinovdan o'tkazish ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, biologiya fanida o'quvchilar o'simliklar va hayvonot dunyosini o'rganishda amaliy ishlarni bajarish orqali o'zgacha fikrlashni va muammoni hal etishni o'rganadilar. Ular o'simliklarning o'sish jarayonini o'rganish, hayvonlarning yashash muhiti, ekologik muammolarni tahlil qilish orqali turli tajribalar va ilmiy ishlanmalar yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu o'z navbatida ularda tabiatga nisbatan ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va natijalarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Kimyo va fizika fanlarida esa o'quvchilar turli tajribalar o'tkazish orqali amaliy bilimlarga ega bo'ladilar. Masalan, kimyo darsida o'quvchilar turli moddalarning xossalarini o'rganadilar va bu orqali ilmiy ish yuritish, kuzatish, tahlil qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantiradilar. SHuningdek, fizika fanida o'quvchilar energiya va kuchlar, harorat va holat o'zgarishlarini tajribalar orqali o'rganishadi, bu ularda ilmiy kuzatish va tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradi. STEAM ta'limi orqali o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtiradilar, balki amaliyotda qo'llashni, yangicha fikrlashni, ijodiy yondashuvni o'rgatadi. Bunday yondashuv o'quvchilarda o'zini o'zi anglash, o'z fikrini izhor qilish va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash qobiliyatini rivojlantiradi.

Tabiatshunoslik fanlari orqali STEAM ta'limi o'quvchilarda ijodiy va analitik fikrlashni shakllantirishning samarali metodikasi bo'lib xizmat qiladi. O'quvchilar o'qish jarayonida ma'lumotlarni tanqidiy baholash, mulohaza yuritish, ilmiy sohada yangiliklarni kashf qilish kabi ko'nikmalarni

o‘zlashtiradilar. Masalan, geografiya fanida o‘quvchilar yer yuzasidagi tabiiy resurslar, iqlim va ob-havo o‘zgarishlarini o‘rganadilar va bu jarayonlarni tahlil qilish orqali amaliy ishlar olib boradilar. Bu o‘z navbatida ularda ekologik ongni rivojlantiradi va ularni tabiatni himoya qilishga undaydi. Shu bilan birga, tabiatshunoslik fanlaridagi STEAM metodikasining asosiy maqsadi o‘quvchilarda tabiatga nisbatan mas’uliyatli munosabatni shakllantirish, ekologik bilimlarni oshirish va tabiiy resurslarni tejashni o‘rgatishdir.

STEAM ta’limining kreativlikni rivojlantirishdagi asosiy afzalligi shundaki, u o‘quvchilarga fanlarni birgalikda o‘rganish imkoniyatini beradi. Bu yondashuv fanlar o‘rtasida chegaralarni yo‘q qiladi va o‘quvchilarga bilimlarni to‘g‘ri bog‘lash imkonini yaratadi. Masalan, biologiya va kimyo fanlarini birlashtirgan holda o‘quvchilar o‘simliklar va hayvonot dunyosini o‘rganish, ularning xossalari va tarkibini tahlil qilishda nafaqat ilmiy bilimlarga ega bo‘ladilar, balki turli sohalar bo‘yicha yaratgan yondashuvlari orqali ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar. STEAM metodikasi o‘quvchilarda fanlarning haqiqiy hayotdagi amaliyotga ta’sirini ko‘rsatadi va o‘quvchilarning yangi texnologiyalarni yaratish, innovatsiyalarni qo‘llash kabi ixtirochilik qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Shuningdek, STEAM ta’limi orqali o‘quvchilar guruh bo‘lib ishlashni, fikrlarini boshqalar bilan muhokama qilishni, konstruktiv tanqidni qabul qilishni va takliflarni samarali ravishda ishlatishni o‘rganadilar. O‘quvchilar o‘rganilgan bilimlarni amaliyotda qo‘llashda hamkorlikni, birgalikda ishlashni, tashabbusni qo‘llab-quvvatlashni va muammolarni hal qilishda ijodiy yondashuvni o‘rganadilar. Bu o‘z navbatida o‘quvchilarning kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantiradi va ularni jamiyatda faol va mas’uliyatli shaxs sifatida shakllantiradi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativlikni rivojlantirishda STEAM ta’limi metodikasining o‘rni katta. Ushbu yondashuv orqali o‘quvchilar tabiatshunoslik fanlari misolida ilmiy va ijodiy yondashuvlarni qo‘llashni, muammolarni hal qilishda innovatsion yondashuvlarni yaratishni o‘rganadilar. STEAM ta’limi nafaqat o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirishga, balki ularning kreativ fikrlashini shakllantirishga xizmat qiladi. O‘quvchilar bu metodika yordamida ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san’at va matematika sohalarida o‘zlarini sinab ko‘rishlari, yangi g‘oyalar yaratishlari va ularni amaliyotda qo‘llashlari

mumkin. Shu bilan birga, STEAM ta'limi o'quvchilarda mas'uliyatli, ijtimoiy faollikni oshiradi, ularni ijtimoiy masalalarga e'tiborli qilishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurahmonova Z. *Boshlang'ich ta'limda STEAM metodikasi*. – Toshket: Fan, 2020.
2. Ismoilov R. *Kreativ fikrlash va innovatsion pedagogika*. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
3. Mavlonova R.X. *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent: TDPU, 2019.